

doordringen, als Bruun of wordt en ze, oorn, te laat in geworden

gieve invloed die staat on- hij laat geen geven.

den alleen identificeeren. t, moet zelf van Reinaert of het ver- lijkhed nog

pvallend een lijkhed; aan at de maker t. Afgedacht dallen de ven bezaten, a. Reinaerts bewijs, dat

oor de ken- lagere gees- geestelijken ze hadden stellingen, die en hoogsten vendien heel -Vlaming de waar toe de gronden ge- een West- gebroeder of een man uit

stigheid van eerst recht even aan al wat op hem gegeven wai het sociale positie van

alechts te on- dat reeds op m van de ge- op terrein C an stellige ar- in A tot zwij- deren, terrein belden bliken a wezen iets de vijand slag zelf over den an, maar hij en ziel. Hij op terrein A leen maar de wint men an soort over- die ontdekt en. Daar is het was geen ting van den regredeneeron

men eigenlijk eel en zal ik Als Hij den dood over elk in den dood (in B) en ook Hij heeft den dergaan, als (aam), geeste- idsvorm door- (de volko- verlatenheid, ar den geest). de vergelijking? terrein C om tot zwijgen te van het ge- ocht hebben. eestaan strijkt arbij alle wa- Christus in- de dood voor heel of half de dood komt od dringt tot tot Zijn ge-

en en Chris- sterven moo- te weer stel- in overweldi- n deele. zijn wapen tyran Dood, t, maar, heel heid in hem en zal hij

den lagere tegenover die van den hogere, de algemeen gevoelde onbillijkheid der machtsverhoudingen en standonderscheidingen.

Daarbij is hij zeldzaam ingenieus geweest in zijn typeeringen: Bruun, de vraatzuchtige, Tibiaert, de grove egoïst, Isengrün, de gluisperige invloed-wel-lusteling, Belijn, de dom-eigenwijze, Cuwaert, de onnoozele eigendunkelijke, ze zijn allen de even rake als komische karakteriseringen van de verschillende groote heeren en merkwaardig-juiste af-beeldingen van wat de geschiedenis ons omtrent dezen leert. En tegenover hen heeft hij zijn eigen klasse-type op een onvergelijkelijke wijze gestalte gegeven in den Reinaert-figuur, den slimmerik, die altijd een uitweg weet, en die de grooten immer in hun eigen praktijken verstrikt.

'Is waardijk geen wonder, dat de volksgeest eenen lang zich aan den Reinaert verzadigd heeft en dat al wat aan critiek en spottucht leefde in de harten van de derden-standers zich in de lectuur en de voortdurende bewerking in z.g. volksboeken heeft uitgevierd.

Van dezen Reinaert nu geeft de heer Slemkes een nieuwe bewerking. Uitvoerig en zooveel mogelijk met aanhaling van de meest sprekende pas-sages, vertelt hij dien na, vlot, fleurig, met behoud van dat alles, wat het origineel zoo goed en geestig doet zijn. Aardige illustraties versieren bovendien den tekst. De uitgave is bedoeld voor jongeren en dezen zullen er ongetwijfeld van genieten. Maar ook voor ouderen, die niet tot den middeleeuwschen tekst kunnen gaan, is dit boek alleszins aanbevelenswaard. Het geeft hun, naast de genieting van middeleeuwsche originaliteit, een voortreffelijk cultuurbeeld en een klaar inzicht in middeleeuwsche verhoudingen.

We hadden reeds enkele omwerkingen van den Reinaert, maar deze kan er nog best bij en heeft bovendien zijn eigen verdiensten.

C. T.

(gedoeltelijk, zie boven) t ó e h. Het zou pas meenens worden, als de mensch kon zeggen: ik heb macht (bevoegdheid) het leven af te leggen, en heb macht (bevoegdheid) hetzelfde wederom te nemen (Joh. 10: 18). Maar hij kan dat niet zeggen; het komt niet in hem op. En daarom is de strijd nooit volkomen; niemand laat hem vrij: hij kan dapper doen, maar heeft geen kansen meer als een leeuw in het woud; zijn kansen zijn die van den leeuw in Artis... Hij heeft zich met een dood verzoend, dien hij toch als een lot moest aanvaarden. Activiteit? Nu ja — binnen de perken van... de passiviteit. De activiteit heeft zóó makkelijk spel. Zij heeft slechts heen en weer te loopen en haar paasen te nemen in de kamer, die door een hogere macht voor haar is op slot gedaan. Zoolang de menschen nog in het volle leven staan met al hun begeerten, is de spanning tusschen passiviteit en activiteit zoo groot als het leven zelf. Maar heeft men eenmaal bevonden, dat de deur, die tot de vrijheid en tot de zelfbeschikkingmogelijkheid toegang geeft, op slot gedaan is, en dat de cel toch niet meer opengaat, dan komt binnen de perken van die enge ruimte, die onze activiteit t ó e h niet openbreken kan, een gebonden activiteit haar laatste krachten meten in een arena, die dagelijks inkrimpt; in een wedstrijd, die bij den dag de opdracht vergemakkelijkt. De wedloop, dien de ziel dan onderneemt met zichzelf, is gebonden aan de kleinste maat, die het leven nog zoo vriendelijk was te laten.

Doch niet alzo is Jezus Christus. Zijn deur is niet op slot gedaan achter Hem. Het vreeselijke van Zijn smarten is pas te zien tegen dezen achtergrond: Ik heb bevoegdheid Mijne leven af te leggen en het wederom te nemen! De arena krimpt niet in, de arena, waarin Hij den loop moet loopen. Zijn mandaat wordt niet beperkt. De spanning blijft! Tot het laatste oogenblik toe heeft hij Hem de activiteit met de passiviteit precies dezelfde, en oven zware taak. De druk wordt niet verminderd. Hij mag niet „herusten" in het feit, dat Hij „toch" eenmaal sterven moet, om dan te besluiten: nu de deur der vrijheid buiten Mij om op slot gedaan is, nu zal ik, binnen de perken van Mijne gebondenheid, mij nog eens vrij bewegen; want de spanning tusschen lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid blijft tot het einde toe. Indien Christus eerst het lijden had moeten zien komen tot een bepaald punt, en dan daarna, binnen het enge perk, dat Hem dan nog zou gelaten zijn, de daad had moeten doen, de daad van de gehoorzaamheid, dan zou de spanning tegen het eind minder hebben kunnen worden. Maar zoo is het niet; want lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid moeten beide hun inspanning verhoogen tegelijkertijd naar dezelfde krachten.

g. Andere menschen dan Jezus Christus hebben hun strijd slechts individueel. Daar is een mensch die sterven moet, en die ééne mensch leeft eerst zichzelf en sterft daarna zichzelf. Hij heeft ook slechts daarin zijn eigen oordeel. Christus evenwel is niet een mensch, want Hij is „de mensch". Hij sterft bewust als tweede Adam, als Hoofd van de nieuwe menscheid, die in het genade-verbond be-

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Persstemmen.

Duitsche studenten naar Nederland.

Gaarne brengen we onder het oog van onze lezers, wat De Renting hierover in de „Geldersche Kerkbode" schrijft:

Wanneer we iets over Duitse Studenten schrijven, die in ons land hun studie voortzetten, dan hebben we daarbij allereerst en allermest op het oog de Gereformeerde Theologische Studenten of candidaten, welke gedurende een jaar of langer aan onze Vrije Universiteit te Amsterdam of aan onze Theologische Hoogeschool te Kampen de colleges volgen.

Reeds jaren lang werden Duitse Studeerenden in de gelegenheid gesteld, om zich als Studenten te laten inschrijven aan de Utrechtsche Hoogeschool. Ze kunnen mededingen naar een Stipendium of beurs, welke voor dit doel aan de Universiteit te Utrecht is gesticht. In de laatste jaren werd echter van Gereformeerde zijde de gelegenheid geopend voor jonge Duitse Theologen van Gereformeerde belijdenis, om hier te lande door een bezoek aan Amsterdam en Kampen beter op de hoogte te komen van het Nederlandsche Gereformeerde kerkelijke leven, en van de Gereformeerde Theologie, zooals die op onze Catheders te Kampen en Amsterdam wordt gedoceerd.

De Reformierte Bund in Duitschland bood daarbij hare bemiddeling aan en wees nu reeds eenige jaren achtereens telkens twee Candidaten aan, welke door deze Gereformeerde „beurs" in staat worden gesteld, een vol jaar de Theologische lessen aan onze Hoogescholen te volgen.

Men is daarvoor in Duitschland zeer dankbaar. In het nummer van 14 April 1929 van de „Reformierte Kirchenzeitung" schrijft Dr Kolfhaus van Vlotho over de groote beteekenis van deze studiereizen voor de Duitse Kerken, in het bijzonder voor de ontwikkeling van het Gereformeerde leven in zijn vaderland. „Wie", zoo laat hij zich hooren, „wie bijvoorbeeld een jaar in Kampen of Amsterdam was, heeft iets verzameld, wat hem in zijn eigen land onbekend bleef en dat hem zijn leven lang met een groot en zegenrijk verlangen vervullen zal, om het ook zelf in eigen land te bezitten".

grepen is. In Zijn dood wordt niet een enkel steentje afgebrokkeld van een uitstekend rotspuntje, ergens aan het logge lichaam van den berg der menscheid, maar heden vaart de schok des doods door Hem, die de grondslag is, het fundament, het draagvlak van alle menschen samen, voor wie Hij thans den dood ingaat. Niet als individu, maar als tweede Adam, staat Hij thans eenzaam tegenover God. De dood is tusschen die beiden; en God zegt: neem en eet. Er is naar menschenmaatstaf maar één schrede tusschen Jezus en den dood, want dat is de zin, de tragische volzin van David en van Jonathan, van Iedereen, van u en mij, van elk, die niets tegen den dood te commandeeren heeft, die geen „bevoegdheid" tegenover hem heeft: het is de pijnlijke klacht van ieder, die den dood als lot moet ondergaan. Maar Christus heeft den dood niet als een lot te ondergaan, doch als rechtvaardig oordeel hem te nemen, omdat hij Borg is voor de zijnen; en omdat dit borgschap, al verplicht het Hem tot volkomen passiviteit, toch van oogenblik tot oogenblik door Hem actief begeerd moet blijven worden. Daarom is er niet maar één schrede tusschen Hem en den dood. Hij moet Zijn schreden tellen; maar ze hebben geen getal, want elke schrede is een daad van eindeloze kracht. Er is een oneindigheid tusschen Hem en den dood, al is het ook maar ééne schrede. De weg tusschen Hem en den dood is precies even lang en zwaar, als de weg van Zijn verlaten ziel tot den strakken, zijwendenden, veroordeelenden God. Er is een gansche eeuwigheid tusschen Hem nu en den dood. Hij moet den dood gaan nemen met de bewustheid van te zijn de tweede Adam, die, met al Zijn krachten, en als beeld Gods, zelf den dood aanvaardt voor den eersten Adam en voor allen, welke die eerste Adam den tweeden overdraagt ter behoudenis. Borgtochtelijke angsten — wie durft daarmee de smarten van den trouweloozen schuldenaar gaan vergelijken?

h. Hiermee hangt nog iets anders samen. Alle andere menschen voorzover zij een troost tegen den dood hebben, of wanen te hebben, zij werken in het vraagstuk van den dood immer met de maat van tijd en van ruimte. Zij kunnen b.v. zich troosten met deze contrasten: hier aan weinig tijds lijden, — ginds een eindeloosheid van leven. Of: hier een lichte verdrukking, — ginds een „gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid". Of: aan dezen kant van het graf dit, aan den anderen kant van het graf het andere. Zoo troost de tijd zich over den tijd. En voor zoover hij zich troost met de eeuwigheid, wordt die eeuwigheid — het kan niet anders — bezien uit het standpunt van den tijd, en dan te gereeder nog gesteld tegenover den tijd en zijn voorbijgaande verdrukking. Hier is dus altijd het gewicht van hetgeen den troost biedt uit zich zelf veel zwaarder dan het lichte gewicht van wat de smart veroorzaakt. Neemt men de weegschaal, dan slaat de weegschaal aanstonds door.

Maar bij Christus is het anders. Bij Hem vervalt elke beperking van tijd en ruimte; want wel

„Deze Studenten brachten een hartelijke en brandende liefde tot de Gereformeerde belijdenis mode naar huis en tegelijk de wetenschap, hoe het er eigenlijk in een Gereformeerde Kerk moet uitzien. Ze hebben aan de voeten van geleerden gezeten, die zelve met heiligen eerbied tot den Bijbel gingen en hunne leerlingen met dienzelfde eerbied zochten te vervullen. Ze zijn bekend geworden met de werken der Gereformeerde Vaders in het verleden en hebben in het heden kennis gemaakt met mannen, kooplieden, arbeiders, geleerden en boeren, die hun eenheid gevoelden als leden van de ééne Kerk van Christus en die wisten, wat zij aan hunne Kerk te danken hebben en ook schuldig zijn."

Zulke indrukken verdwijnen niet spoedig, maar hebben grooten invloed op denken en doen."

Naar onze overtuiging is de beschikbaarstelling van deze „beursen" een der beste middelen, om ook in Duitschland het Gereformeerde leven beter te doen kennen en propaganda te maken voor de beginselen van het Calvinisme.

Ook dit jaar zijn weer twee jonge menschen aangewezen, die resp. Amsterdam en Kampen zullen bezoeken.

Uit het bedrag, dat indertijd voor den steun en de ontwikkeling van het Gereformeerde leven in Duitschland werd ingezameld, konden tot hertoe de kosten worden bestreden.

Maar zal deze nuttige arbeid kunnen worden voortgezet, dan moet de kas, die het volgende jaar na-genoech ledig zal zijn, weer worden gevuld.

Onze Professoren te Amsterdam en Kampen geven een zeer goed getuigenis van hen, die tot hertoe van deze gelegenheid hebben geprofitteerd en juichen dezen arbeid ten zeerste toe.

Ook zij zijn van oordeel, dat, zoo het ook maar eenigszins mogelijk is, dit werk moet worden voortgezet.

We vestigen daarom met volle vrijmoedigheid er de aandacht van onze Kerken en van de leden onzer Kerken op.

Straks komt de tijd weer, om de collectenlijsten vast te stellen.

Houdt een plaatsje open voor een collecte voor de Duitse Studenten aan onze Hoogescholen.

Maar als het mogelijk is, zendt dan ook nog vóór het einde van dit jaar een flink bedrag voor den arbeid, die van zoo groot belang voor het Gereformeerde leven in Duitschland kan zijn, aan den Penningmeester van het Comité, dat nog altijd bleef voortbestaan, den Heer Mr A. v. d. Deure te Bennekom.

lijdt Hij in den tijd en in de ruimte naar Zijn menschelijke ziel, die eindig en geschapen is, doch Zijn Persoon is oneindig. Ook de lasten, die Hij draagt, de gewichten, die Hij ziet liggen in de twee schalen van zijn weegschaal, ze zijn beide oneindige waarden. Hier staat niet een weinig tijds tegen een eindeloos leven, maar hier staat een oneindige dood tegen een oneindig leven. Hier wordt niet geplaatst een lichte verdrukking tegen een „gansch zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid", maar hier staat een „gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht" van ellende tegen een „gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht" van heerlijkheid. De weegschaal slaat niet door; er is geen verwarren aan. Niet door een spel van kracht tegen kracht, dat buiten Christus om zou gaan, wordt Zijn strijd beheerscht. Hij moet deze twee oneindige gewichten in Zijn eigen handen torsen, en Zijn ziel met het gewicht van beide vol gaan laden. Wie zal het minste daarvan zeggen? Wie durft hier nog een „vergelijking" aan?

i. Dat andere menschen rust konden hebben, was of de vrucht van Christus' lijden, of het was de onrijpe vrucht van een slechts in waan gegrepen verlossingsgedachte. Maar Christus Jezus kan geen vruchten plukken van een boom, dien een ander plantte. Hij moet Zijn eigen vruchten nu gaan werven. Voor Hem de pijn van den zaaiër, zal Hij eens de blijdschap smaken van den maaiër. Daar is maar één, die absoluut zandier is: dat is Christus. Daarom is er ook maar één, die absoluut „in tranen zaait".

j. Dus mogen anderen, als hun schip gehavend is geworden, zijn touwen vastmaken aan den havenkant, de havenkade wijkt niet achteruit, voor wie waarachtig zoekt. Zij mogen het anker werpen in den bodem: de bodem wijkt nooit terug, voor wie waarlijk ankeren wil in God. Maar Christus wil Zijn anker werpen in God en Zijn levenschip alleen maar maren aan de vaste steunpilaren van de trouw en het recht des Vaders. Maar het vreeselijke is nu dit: dat de Vader van Hem wijkt. God gaat Hem verlaten nu. De bodem wijkt van het anker terug en de havenkade van het schip. Eerst als Hij geheel verlaten zal zijn, en Zijn schip niet meer houden kan naar de wereld, en ondanks geweigard zal hebben, ergens anders te ankeren, dan in God alleen, dan eerst, als Hij het geloof, met loslating van elke aanschouwing, heeft verdiept tot in het oneindige toe, eerst dan zal Hij worden aangenomen en opstaan uit de banden van den dood.

Hierom — en om nog veel andere dingen — is het dwaasheid, en voor het geloof blasphemie, den beangsten Christus te vergelijken met menschelijke lijdens buiten Hem.

K. S.

1) Het zal, hoop ik, overbodig zijn, te vermelden, dat hier alle psychologie en filosofie buiten beschouwing blijft. We bedoelen slechts beeldspraak, die vooral met de groote kwestie ziel en geest zich in geen enkel opzicht mist, doch zich aansluit bij de taal van het N. T. Alle gevaren van beeldspraak zijn hier overigens aanwezig.

2) Iets anders hier dan de persoon; trouwens, ook de persoon van den Zoon Gods moet den dood willen, in de volkomen menschelijke natuur.

Hartelijk bevelen we deze zaak bij onze kerken aan. Intusschen grijpen we deze gelegenheid aan om een paar wenachen kenbaar te maken.

Misschien wil het comité die aan de „Reformierte Bund“ overbrengen.

Onzes inziens zou de studie der Duitsche studenten aan de Theologische School en aan de Vrije Universiteit vruchtbaarder zijn, indien zij hier wat langer bleven en gedurende den tijd van hun verblijf zich meer bij de methode van studeeren aan deze inrichtingen van Hooger Onderwijs in gebruik aanpasten.

Gewoonlijk blijven zij slechts één jaar.

Dan worden zij weer door anderen vervangen.

Nu is één jaar veel te kort om zich werkelijk het gedoeceende goed eigen te maken.

Men doet enkele indrukken op en neemt die mee. Gaarne gelooven we, dat dit niet zonder betekenis is.

Maar het zou ongetwijfeld veel meer profijt afwerpen, indien zij ook materieel meer meedroegen.

In dit opzicht hebben de Amerikaansche, Afrikaansche en Hongaarsche studenten, die hier studeeren, meer nut van hun verblijf in ons land.

De Duitsche student is een echte Wandervogel.

Ook in Duitschland zelf blijven zij slechts een paar semesters aan dezelfde Universiteit.

Zij steken hier wat op en daar wat.

Toch is zoo diep indringende studie uiterst moeilijk.

Dat klemt te meer, waar de Gereformeerde theologie in ons land als één systematisch geheel wordt gegeven, waarbij de personen der hoogleraren in zekeren zin achter de principieele theologie schuil gaan.

Het is bijna niet doenlijk om in een jaar zich daarin zóó in te werken, dat men over het geheel oordeelen kan.

Daarom opperen wij de gedachte, dat men aan één persoon een hours voor meer jaren uitrekt en hem op het hart drukt den Hollandschen studenten een Hollandsch student te worden, d.i. gedurende dien tijd precies dezelfde methode van werken te volgen als onze studenten.

Deze colleges worden nu eenmaal heel anders gegeven dan in Duitschland gebruikelijk is.

Nogmaals echter verzekeren wij, dat deze zaak onze volle sympathie heeft.

Alleen voegen we er nog aan toe, dat men hierom toch de Hongaarsche studenten niet zal vergeten.

Openlijke Verklaring van het Seminarie te Princeton.

Voor een buitenlander is het heel moeilijk zich een juist oordeel te vormen over wat er thans rond het seminarie van Princeton geschiedt.

Wij tasten hieromtrent nog bijna geheel in het duister. Zoolang de kern der kwestie ons nog niet voldoende helder is, hebben we ons van definitieve uitspraak te onthouden.

Vooral hier is eenzijdigheid uit den boze.

Daarom achten wij ons verplicht hier de verklaring op te nemen, welke Dr J. Ross Stevenson, president van het theologische seminarie te Princeton, aan „De Wachter“ (Am.) toezond.

In vertaling luidt zij:

„De General Assembly van de Presbyterian Church, U.S.A., onder wier toezicht en beheer het Theologisch Seminarie was geplaatst bij zijn organisatie en onder wier beheer het sedert dien is gebleven, bestond in Mei van dit jaar, om voor het plan van een tweeledig beheer van twee boards een ander plan in de plaats te stellen, namelijk van een bestuur door één board. Het doel daarvan is, om de administratie van het Seminarie tot een eenheid te brengen, misverstand te voorkomen en beter het oorspronkelijke plan met het Seminarie te bevorderen.

„Met dit besluit te nemen heeft de Assembly niet alleen de oude waarborgen van conservatief leerstellig onderwijs bij de organisatie van het Seminarie aangenomen, bewaard, maar die uitgebreid en versterkt.

„Naar de voorschriften van het nieuwe plan wordt er van alle leden van de besturende Board gevorderd een formule te onderteekenen, soortgelijk aan die, welke voor de professoren verplichtend is gesteld, waarmee ze hun trouw aan de belijdenisschriften der Presbyteriaansche Kerk verzekeren en verklaren zich gestand te zullen houden aan het door de General Assembly ontworpen plan voor het getrouwe beheer van het Seminarie als een inrichting van de Presbyterian Church.

„Drie en dertig mannen, die de hooge waardeering en het vertrouwen van de Presbyterian Church genieten werden gekozen om in de nieuwe Board van beheer te dienen.”

Dan volgen de namen van al die Board-leden; en verder:

„Om alle getrouwe vrienden van het Seminarie verzekering te geven, dat er geene afwijking zal plaats hebben van de conservatieve, leerstellige positie, nu meer dan honderd jaren gehandhaafd, heeft de nieuwe Board, toen de formule onderteekend werd, de volgende verklaring, door Dr William Hallock Johnson, president van de Lincoln University, opgesteld, eenparig aanvaard:

„In de honderd en zeventien jaren van zijn geschiedenis stond het Princeton Seminarie met onwettelijke standvastigheid naar de verbreiding nabij en verre, en naar de wetenschappelijke verdediging van het Evangelisch Christendom zooals geformuleerd in de Standaards van de Presbyterian Church. Met het aanvaarden der plichten, door de General Assembly hem opgedragen, gevoelt de tijdelijke Board of Directors een gezond mandaat van de Assembly te hebben, om de historische gang van zaken van het Seminarie onveranderd voort te zetten en hooge-

naamd niets te doen om de distinctieve, traditioneele positie welke het Seminarie gedurende geheel zijn geschiedenis gehandhaafd heeft, te veranderen.

„Deze nieuwe Board verzocht ook al de leden van de Faculteit, om in getrouwheid met betrekking tot de actie van de hoogste rechtbank onzer Kerk („the highest court of our Church“, zoo luidt het oorspronkelijke) te continueeren in den dienst van het Seminarie. In antwoord daarop hebben de volgende hunne gewilligheid te kennen gegeven om met het Seminarie te blijven, die nu de Faculteit vormen:

„J. Ross Stevenson, D.D., LL.D.

„Geerhardus Vos, Ph.D., D.D.

„William Park Armstrong, D.D.

„Charles Rosenbury Erdman, D.D., LL.D.

„Frederick William Loetscher, Ph.D., D.D., LL.D.

„J. Ritchie Smith, D.D.

„Caspar Wistar Hodge, Ph.D.”

Wat bijzondere indruk op ons maakt is de handtekening van mannen als Dr Vos, Dr Armstrong, Dr Hodge, aan wier verkiefdheid aan de Gereformeerde theologie niemand zal twijfelen.

Dat kan ook heel goed gelden van andere onderteekenaars, maar hun standpunt is ons minder bekend.

Als de hoogleraar Vos e.s. blijkens zijn onderteekening overtuigd is, dat er geene afwijking zal plaats hebben van de „conservatieve“, leerstellige positie, nu meer dan honderd jaren gehandhaafd, durven wij niet als onze meening uit te spreken, dat dit seminarie thans reeds zijn Gereformeerde karakter heeft verloren.

Over de toekomst zijn we niet heelemaal gerust.

Toch waarborgt de benoeming van Dr Samuel Zwemer tot Zendingshoogleraar en die van Dr Kuizenga van Western Seminary, beiden mannen, die de Gereformeerde belijdenis liefhebben, dat althans in de naaste toekomst de koers niet zal gewijzigd worden.

Over deze benoemingen verheugen we ons zeer.

Ook al zou hierachter de taktiek schuilen om de Gereformeerden niet van het seminarie te Princeton te vervreemden (iets, dat wij niet kunnen uitmaken) zoo kan de taktiek het feit niet te niet doen, dat het Gereformeerde element aan dit seminarie weer is versterkt.

Daarmee is natuurlijk niet weg te redeneeren, dat de Presbyteriaansche Kerk zelf zich in een gevaarlijke crisis bevindt en dat het er voor de Gereformeerden in die kerk niet hoopvol uitziet.

Hoor en wederhoor aangaande Princeton.

Zij, die tot de oprichting van het nieuwe seminarie den stoot hebben gegeven, hebben op de bovenstaande „Openlijke Verklaring“ aanstands gereageerd.

Om het „hoor en wederhoor“ toe te passen, dienen we van hun antwoord kennis te nemen.

„De (Am.) Wachter“ schrijft:

Zooals onze lezers weten, is het weekblad „The Presbyterian“ reeds langen tijd bezig de zoogenaamde Liberals in de Presbyterian Church met kracht te bestrijden. En het was „The Presbyterian“, die met alle macht gewaarschuwd heeft tegen de verandering in het beheer van 't Seminarie. Herhaaldeijk is er door dat weekblad aan de alarmklok getrokken en er op gewezen, dat geheel de toelag met die wijziging betrekende, om het Seminarie onder het beheer van één Board te brengen, opdat die inrichting niet zou blijven een School van en voor de „Conservatieven“ alleen, maar voor de kerk als geheel, ook met haar vele Liberalen en hunne vrienden. Dat er daarom door „The Presbyterian“ wel een hartig antwoord op die openlijke verklaring gegeven zou worden, was te begrijpen. En 't heeft niet lang op zich laten wachten. In het nummer van den 19den September komt het voor.

Het antwoord komt in 't kort hierop neer:

1. De voorstelling, dat de Assembly door het Thompson report tot wijziging aan te nemen, het plan van het Seminarie met betrekking tot zijn conservatief leerstellige waarborg (conservatieve doctrinal safeguards) uitgebreid en versterkte, is in strijd met de werkelijkheid.

2. Indien de nieuwe Board zijn belofte nakomt, door de oude leerstellige betekenissen van Princeton's Seminarie onveranderd te bestendigen, dan zullen zij, die het meest voor de reorganisatie geijverd hebben, diep teleurgesteld worden. 't Ware dwaasheid te denken, dat de ijver der Liberals voor het Thompson report voortkwam uit de begeerte, om het Princeton Seminarie getrouw te doen blijven aan zijne distinctieve, leerstellige positie, die het gedurende geheel zijne geschiedenis gehandhaafd heeft.

3. Zelfs al zou de nieuwe Board het Seminarie handhaven als een conservatieve inrichting in ruimeren zin, dan zou het een conservatieve inrichting zijn, zooals het de Liberals wenschelijk achten, maar niet zooals de conservatieven het begeeren. Men vergeet daarbij niet, dat het bestuur over het Seminarie van de handen der Conservatieven is overgegaan in die der Liberals. Ook moet bedacht worden, dat onder de nieuwe bedeefting de professoren met hunne positie geheel in de handen van den Board zijn. Ze kunnen door den Board bedankt worden, zonder dat de General Assembly door het recht van veto die bedanking ongedaan zou kunnen maken.

4. Lettende op de samenstelling van den Board, waarvan niet meer dan één vierde der leden werkelijk Conservatieven zijn, dan is het wel haast onmogelijk te gelooven, dat die nieuwe Board het Seminarie getrouw zal houden aan zijne historische, confessioneele positie. Onder de leden, die bovenstaande openlijke verklaring hebben onderteekend, zijn er onder allen ook twee, die indertijd de moderne Auburn Affirmation mede onderteekenden, waarin de geboorte van Jezus uit eene maagd en nog vier andere fundamentele waarheden der Heilige Schrift van niet-wezenlijke betekenis worden verklaard. Wat waarde kan men hech-

ten aan de handtekening onder bovenstaande openlijke verklaring van zulke mannen?

5. Naar de woorden der openlijke verklaring was de Assembly tot het aanvaarden van het Thompson report beziel door de begeerte, om eenheid in de administratie te brengen, misverstand te voorkomen en beter het oorspronkelijke doel van het Seminarie te bevorderen. Ongetwijfeld zullen sommigen om zulke redenen voor het voorstel tot wijziging gestemd hebben. Maar dat diegenen, die de zaak dreeven, ook door zulke motieven beheerscht werden, is niet te gelooven. 't Is nauwelijks meer een open vraag, of hun doel was om Princeton Seminarie zooals het tevoren geweest is, ten onder te brengen en daarvoor in de plaats te stellen een inrichting van radicaal ander karakter.

Men schijnt nog niet ten volle verzekerd te zijn, of de beslissing van de Assembly van 1929 werkelijk het oordeel en den wil van de Presbyteriaansche Kerk als geheel vertolkte, of niet. Zoo wel, dan was de oprichting van een nieuw Seminarie als dat te Philadelphia aan de orde. Zoo niet, dan kan misschien het besluit van 1929 door een andere Assembly herroepen worden en dat zou dan een nieuw Seminarie wellicht overbodig maken. In den tusschentijd echter, in de periode van onzekerheid, schijnt een nieuw Seminarie onafwijshare behoefte te zijn.

Ziedaar in weinige woorden het antwoord van den redacteur van „The Presbyterian“.

Inderdaad heeft de verklaring van den nieuwen Board een vreemden indruk op ons gemaakt en eveneens op andere buitenstaanders.

Waar is de ronde eerlijkheid der Liberals in dit geval, zoo is men geneigd te vragen. En waar het heldere doorzicht der mannen, die waarlijk aan de waarheid des Bijbels naar de opvatting der Presbyteriaansche belijdenisschriften willen vasthouden en daaraan hunne Kerk wenschen gebonden te blijven.

Wie eenigzins bekend is met de geschiedenis, die aan de beslissing van 1929 voorafging en daartoe leidde, die is door de openlijke verklaring wel verrast! Maar nu ook gerust? Waren het niet de Liberals vooral, die de verandering hebben doorgedreven? En diezelfde Liberals komen nu de studenten en de vrienden van Princeton verzekeren: Wij willen het oorspronkelijke standpunt van uw Seminarie bestendigen en versterken, van kracht tot kracht. Staen we hier werkelijk voor een zielkundig raadsel?

In Amerika weet men er zelf blijkbaar geen raad mee.

Aan den eenen kant kan men vragen: had men niet de oprichting van het nieuwe seminarie althans niet kunnen wachten tot de Synode van 1930 uitspraak heeft gedaan?

Aan den anderen kant kan overwogen: heeft de stichting van het Westminsterse seminarie te Philadelphia niet deze goede vrucht afgeworpen, dat men zich gedrongen voelde het seminarie te Princeton zijn oude karakter te doen behouden?

Wij weten het niet.

HEPP.

Polemiek „De Rotterdammer“. V. De meening van ds J. E. Vonckenberg.

In mijn vierde artikel in „Delfsh. Kb.“ komt het beroep van „De Rotterdammer“ op ds Vonckenberg ter sprake. Het loont de moeite, want, aldus mijn artikel,

nu ga ik iemand aanhalen, dien de heer Diemer zelf ook geciteerd heeft (althans geïnterviewd, en dien hij zelf rekent onder de gezaghebbende menschen op dit terrein (en dan terecht). Ik bedoel ds J. E. Vonckenberg, die in art. III van „De Rotterdammer“ ter sprake kwam.

Voorop zij gesteld, dat de heer Diemer zich ten onrechte heeft beroepen op ds Vonckenberg (en den heer De Lange):

a. omdat wat van hem aangehaald werd, geen letterlijk citaat was, doch weergave van een deel van een interview, voor welke weergave uiteraard de geïnterviewde geen verantwoordelijkheid dragen kan;

b. omdat hun uitspraken, stel nog eens dat zij hun bedoelingen volledig weergaven, niets te maken hebben met wat „De Rotterdammer“ schreef.

Hoe ongelukkig „De Rotterdammer“ is in het verstaan van de meening van ds Vonckenberg — ik beperk mij tot hem, omdat hij, gelijk ieder erkennen zal, de eerste is — blijkt uit 2 dingen:

a. de publieke uitspraken van ds Vonckenberg, inzake de groote beginselkwestie, die achter dit debat ligt;

b. zijn particuliere — maar met verlof van ds Vonckenberg hier gepubliceerde — uitspraken omtrent het thans loopend debat tusschen den heer Diemer en mij.

Ad a. Wat de publieke uitspraken van ds Vonckenberg betreft: ik zou kunnen verwijzen naar diens ganache leven en naar heel zijn openbare optreden, ook in redevoering en geschrift. Men moet zich daarvan wel grondig hebben losgemaakt, door te schrijven zooals „De Rotterdammer“ deed, en door te pronken met dwaze brieven, als in art. IV.

Ik zal me beperken tot één publiek geschrift van ds Vonckenberg, waarin de thans onderhavige kwestie van „eenheid“, liefde, samenwerking, beginselstrijd of voorbijgang daarvan, rechtstreeks aan de orde komt. Ik bedoel de rede „Eenheid“, waarmee ds Vonckenberg den Haarlamschen Bondsraad 1922 heeft geopend. (Uitgave Bondsraad, 1922.)

Wat dunkt „De Rotterdammer“ van de volgende citaten die ik gemakshalve genummerd heb?